

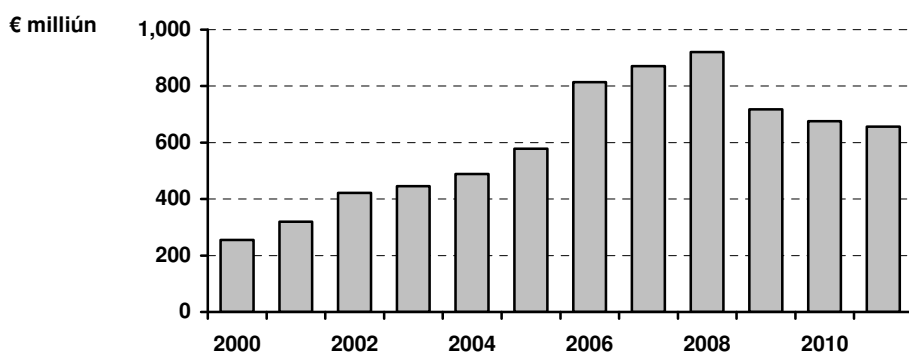
19 Cúnamh Forbartha Oifigiúil

- 19.1** Is éard atá i gcúnamh forbartha oifigiúil (ODA) aistriú acmhainní ó ghníomhaireachtaí Stáit – in airgead nó i bhfoirm tráchtearraí nó seirbhísí – chuig tíortha nó críocha atá i mbéal forbartha nó chuig forais fhorbartha iltaobhacha.¹
- 19.2** Is rannán laisitigh den Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála é Cúnamh Éireann a riarann clár ODA na hÉireann.
- 19.3** Tá Aonad Luachála agus Iniúchta ag an Roinn a bhfuil d'aidhm aige deimhniú a sholáthar go n-úsáidtear cistí poiblí a riarann an Roinn dá gcuspóirí ceaptha agus go mbaintear luach ar airgead amach. Clúdaíonn obair an Aonaid gníomhaíochtaí na Príomhroinne, a bhfuil cuntas tugtha dó faoi Vóta 28: Gnóthaí Eachtracha agus Trádála, agus an cúnamh forbartha a bhfuil cuntas tugtha dó faoi Vóta 29: Comhar Idirnáisiúnta.² Agus méid coibhneasta na mbuiséad á chur san áireamh agus nádúr na gclár caiteachais, díríonn an tAonad go háirithe ar oibríochtaí Chúnamh Éireann a mhaoinítear faoi Vóta 29.³ Ceadaíonn an tOifigeach Cuntasaíochta plean oibre bliantúil don Aonad agus aontaíonn Coiste Iniúchta na Roinne leis.
- 19.4** Tiomsaíodh an chaibidil seo chun caiteachas iomlán ODA a chur i láthair in aon ráiteas amháin. Déanann sí cur síos freisin ar na córais atá ann d'iniúchadh agus do mheasúnú na bpríomhchodanna de chlár ODA na hÉireann.

Caiteachas ar Chúnamh Forbartha

- 19.5** B'ionann iomlán €657 milliún caiteachas ODA na hÉireann i 2011, titim ó bhuaic €921 milliún i 2008. Is ionann é seo agus laghdú €264 milliún, nó 29%, le trí bliana anuas. Léiríonn Fíor 19.1 an treocht i leibhéal caiteachais ODA na hÉireann ó 2000.

Fíor 19.1 Caiteachas Chúnamh Forbartha Oifigiúil na hÉireann (€ milliún), 2000 go 2011

Foinse: Tuarascálacha Bliantúla Chúnamh Éireann

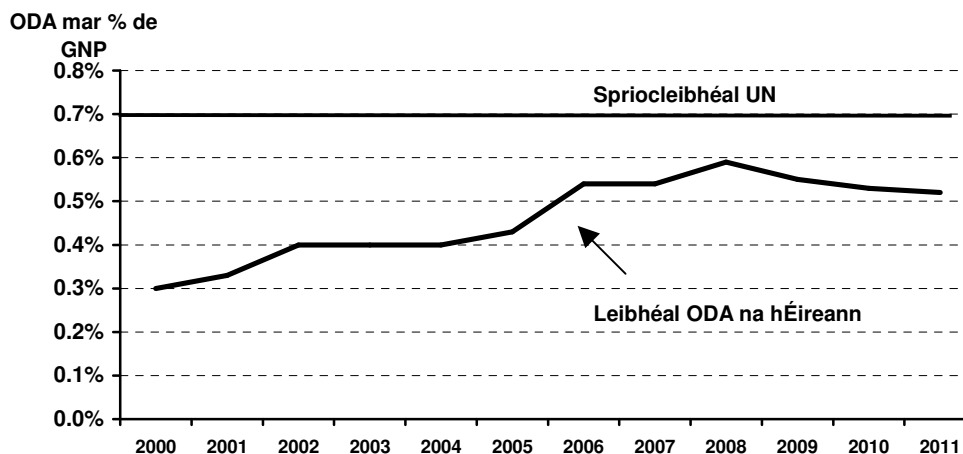
1 Ní cháilíonn aistrithe do chuimsiú i meastacháin ODA ach nuair a bhíonn siad dírithe ar chur chun cinn forbartha eacnamíche agus leasa tíortha atá i mbéal forbartha.

2 Tá caiteachas ar Chomhar Idirnáisiúnta á chuntas faoi Vóta 27 ón 1 Eanáir 2012.

3 Ba é an t-ollchaiteachas iomlán do Vóta 28: Gnóthaí Eachtracha agus Trádála agus Vóta 29: Comhar Idirnáisiúnta in 2011, ná €209 milliún agus €519 milliún faoi seach.

- 19.6** Tugtar cuntas ar chaiteachas ODA a phróiseáiltear trí Chúnamh Éireann faoi Vota 29: Comhar Idirnáisiúnta. I 2011, tháinig €520 milliún de chaiteachas ODA faoi Vóta 29, a léiríonn 79% d'ODA iomlán na hÉireann.
- 19.7** Rinneadh €137 milliún eile d'ODA na hÉireann a phróiseáil trí ranna rialtais eile agus ar a dtugtar cuntas faoi i vótaí eile, lena n-áirítear ranníoc na hÉireann do bhuiséad comhair forbartha an AE, íocaíochtaí go dtí comhlachtaí idirnáisiúnta áirithe agus aisíocaíochtaí ó na Coimisinéirí Ioncaim i leith scéime in-asbhainteachta cánach le haghaidh tabhartas do charthanais iomchuí.⁴
- 19.8** Tá sprioc leagtha síos ag na Náisiúin Aontaithe (UN) go ndéanfaidh tíortha forbartha ODA is comhionann le 0.7% dá n-olltáirgeacht náisiúnta (OTN) a ranníoc rach bliain.⁵ In 2005, leag Comhairle AE cuspóir síos do Bhallstáit, seachas iad siúd a chuaigh isteach ann ó 2002, an spriocleibhéal a bhaint amach faoi 2015.⁶ Tá tiomantas sa Chlár don Rialtas reatha an leibhéal sprice 0.7% a bhaint amach agus deirtear ann go ndéanfaidh an Rialtas iarracht é seo a bhaint amach faoi 2015.
- 19.9** Bhí ranníocaíocht ODA na hÉireann in 2011, ag 0.52% de OTN, ar an 8ú ceann ab airde i measc tíortha OECD.⁷ Mar a léiríonn Fíor 19.2, mhéadaigh ODA na hÉireann diadhdh ar ndiaidh ó 0.3% de OTN in 2000 go huasphointe 0.59% in 2008, roimh thitim siar go dtí a leibhéal reatha de 0.52%.
- 19.10** Ní dheachaigh ach cúig thír is deontóirí thar sprioc na Náisiúin Aontaithe i 2011: an tSualainn (1%), an Iorua (1%), Lucsamburg (1%), an Danmhairg (0.9%) agus an Ísiltír (0.8%).⁸ Shroich Lucsamburg an spriocleibhéal in 2000 den chéad uair agus tá sé á bhaint amach gach bliain ó shin. Tá an spriocleibhéal á bhaint amach go leanúnach ag na ceithre thír eile ó na 1970idí.

Fíor 19.2 Cúnamh Forbartha Oifigiúil na hÉireann mar Chéatadán de OTN 2000 go 2011

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

4 Déanann an Roinn Airgeadais an Roinn Comhshaoil, Pobail agus Rialtais Áitiúil agus an Roinn Talmhaíochta, Bia agus na Mara íocaíochtaí le comhlachtaí idirnáisiúnta agus tugtar cuntas fúthu ina vótaí aonair.

5 Rún 2626 (XXV) de Chomhthionól Ginearálta na Náisiúin Aontaithe, 24 Deireadh Fómhair 1970.

6 Cruinniú Uimh. 2660 de Chomhairle an AE, Comhairle Chaidreamh Eachtrach, an Bhruiséal 24 Bealtaine 2005.

7 Figiúir a chuir an Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála ar fáil.

8 OECD, Glanchúnamh Forbartha Oifigiúil (réamhshonraí do 2011), Aibreán 2012.

- 19.11** Cuireann Cúnamh Éireann cúnamh ar fáil do thíortha atá i mbéal forbartha go díreach trí chaidreamh déthaobhach leis na tíortha iad féin nó go hindíreach trí eagraíochtaí cúnamh idirnáisiúnta (cúnamh iltaobhach). Léirítear miondealú ar an gcaoi a feidhmíodh maoiniú ODA na hÉireann i bhFíor 19.3. Tugann larscríbhinn A léargas ar phríomh-chomhábhair caiteachais ODA i 2011.

Fíor 19.3 Cúnamh Forbartha Oifigiúil, de réir Cineáil 2007 go 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
	€m	€m	€m	€m	€m
Cúnamh déthaobhach	576.0	614.8	454.9	412.9	414.4
Cúnamh iltaobhach	264.8	270.7	231.1	232.6	214.4
Costais Riaracháin (Vóta 29)	30.1	35.1	32.2	30.5	28.2
Ollchaiteachas iomlán	870.9	920.6	718.2	676.0	657.0

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

- 19.12** Gan costais riaracháin san áireamh, cuirtear thart ar dhá thrian de ODA na hÉireann ar fáil trí chlár chomhair dhéthaobhacha, agus ba ranníocaíochtaí ginearálta iad an chuid a bhí fanta do chostas forbartha a rinne raon d'eagraíochtaí iltaobhacha.

Cúnamh Forbartha Déthaobhach

- 19.13** Déanann Cúnamh Éireann ODA déthaobhach a sheachadadh trí chainéil éagsúla. Agus an cainéal seachadta is oiriúnaí á bheartú d'idirghabháil cúnamh ar leith, cuireann Cúnamh Éireann san áireamh an cineál cúnamh atá le seachadadh agus na himthosca comhshaoil laistigh den tír a bhfuil cúnamh le tabhairt di. Má mheasann Cúnamh Éireann go bhfuil an timpeallacht pholaitiúil laistigh de thíortha atá i mbéal forbartha cobhsaí agus go bhfuil muinín aici as an gcóras bainistíochta airgeadais, d'fhéadfadh go socródh sé clár chúnamh a sheachadadh trí chórais rialtais. Ach i gcás géirchéime daonnúla sa tír chéanna, d'fhéadfadh Cúnamh Éireann a shocrú gurb é an rogha is éifeachtaí cúnamh a sheachadadh trí eagraíocht neamhrialtais (NGO) a bhfuil na scileanna ar leith aici a theastaíonn agus go bhfuil ar a cumas freagairt níos tapúla a thabhairt ná mar a dhéanadh gníomhaireachtaí rialtais.
- 19.14** Tá cúig chainéal aitheanta chun cúnamh déthaobhach a sheachadadh, agus baineann Cúnamh Éireann úsáid as gach ceann acu i seachadadh roinnt gnéithe dá chlár cúnamh.
- Rialtas – is féidir tacaíocht a chur ar fáil do bhuiséad ginearálta an rialtais, do na buiséid in earnálacha spriocdhírthe nó do chlár nó do thionscadail shonracha.
 - NGOanna – Is féidir tacaíocht a chur ar fáil do NGOanna i dtreo feidhmiú a bpleananna straitéiseacha nó chun clár nó tionscadail shonracha a chur i gcrích.
 - Comhar príobháideach/poiblí – tacaíocht do chomhair agus do chomhghuaillíochtaí, e.g. tionscnamh vacsaíne idirnáisiúnta agus comhar domhanda uisce.
 - Iltaobhach – ranníocaíochtaí d'eagraíochtaí iltaobhacha i dtreo idirghabhálacha sonracha i dtíortha ar leith.
 - Eile – tacaíocht de ghnáth d'obair fhorais taighde nó forais oideachasúla eile.
- 19.15** D'íoc Éire cúnamh déthaobhach arbh fhiú €414 milliún é in 2011. Léiríonn Fíor 19.4 miondealú ar aistrithe déthaobhacha.

Fíor 19.4 Cúnamh Forbartha Oifigiúil Déthaobhach, de réir Cineáil 2007 go 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
	€m	€m	€m	€m	€m
Vóta 29 Caiteachas Comhair Idirnáisiúnta					
Cúnamh do thíortha cláir	185.0	218.6	195.0	181.7	180.5
Cúnamh do thíortha eile	29.4	38.2	24.5	20.2	21.3
Tacaíocht Sochaí Sibhialta, lena n-áirítear cómhaoine le NGOanna	117.6	134.2	107.6	99.9	92.0
Tionscnaimh sláinte, ocras agus oideachais domhanda	96.5	67.6	27.8	18.6	23.9
Cúnamh daonnúil agus éigeandála	120.8	108.4	67.7	64.2	66.2
Cláir eile	17.8	39.5	25.1	22.2	22.6
ODA déthaobhach ag gníomhaireachtaí rialtais eile	8.9	8.3	7.2	6.1	7.9
ODA déthaobhach iomlán	576.0	614.8	454.9	412.9	414.4

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

Cúnamh do Thíortha Cláir

- 19.16** Caitheadh €181 milliún ar fad in 2011 ar chlár chúnaimh tíre fhoirmiúla ar chomhpháirtíochtaí straitéiseacha fadtéarmacha iad le rialtais tíortha roghnaithe chun tacú le laghdú bochtaineachta agus forbartha. Ar na tíortha cláir ar tacaíodh leo tá an Aetóip, Leosótó, an Mhaláiv, Mósaimbíc, an Tansáin, Tiómór Thoir, Uganda, Vítneam agus an tSaimbia. Déanann Ambasadí na hÉireann i dtíortha cláir an cúnamh forbartha a bhainistiú agus féadtar é a chur ar fáil mar thacaíocht do phleananna forbartha náisiúnta an rialtais chomhpháirtíochta, agus trí eagraíochtaí sochaí sibhialta agus NGOanna sna tíortha seo chomh maith.

Cúnamh do Thíortha Eile

- 19.17** Cuireadh cúnamh arbh fhiú €21 mhilliún ar fáil freisin do thíortha roghnaithe eile in 2011. Tugtar tacaíocht do chlár san Afraic Theas agus déanann ambasáid na hÉireann ansin maoirseacht air. Déantar clár athshlándála a sheachadadh i Siarra Leon agus sa Libéir, trí ghníomhaireachtaí speisialaithe an UN agus NGOanna go príomha, maoirseacht á dhéanamh air ó oifig i Siarra Leon. Tugadh tacaíocht ar fáil freisin do chlár sna limistéir faoi riarú na Pailistíne agus do chlár HIV/AIDS sa tSimbáib a sheachadaítear trí NGOanna.

Tacaíocht ón tSochaí Sibhialta

- 19.18** Soláthraíonn buiséad na Sochaí Sibhialta maoiniú do NGOanna, do ghrúpaí misinéirí agus do chomhpháirtithe sochaí sibhialta eile le haghaidh idirghabhálacha forbartha. Thit caiteachas sa réimse seo de 8% i 2011, go €92 mhilliún. Is iad seo na príomhchainéil chaiteachais:
- An Scéim um Chlár Ilbhliantúil (56.7 milliún) – soláthraíonn sí seo maoiniú ilbhliantúil intuartha do chúig cinn d'eagraíochtaí neamhrialtasacha chun tacú le bunú a bpleananna straitéiseacha. Is iad na NGOanna Concern, Trócaire, Christian Aid, Goal agus Self Help Africa.
 - An Ciste Sochaí Sibhialta (€16.8 milliún) – soláthraíonn sé seo maoiniú ilbhliantúil do thionscadail thar raon earnálacha sóisialta agus eacnamaíochta. In 2011, maoiníodh thart ar 57 NGO faoin scéim seo.

- Misean Cara (€16 milliún) – chuir an gníomhaire bainistíochta seo le haghaidh misinéirí fo-dheontais ar fáil do 64 eagraíocht mhisinéireachta in 2011. Tacaíonn sí freisin le forbairt acmhainne agus déanann maoirsiú ar idirghabhálacha forbartha thar lear.
- An Scéim Mion-Tionscadal i dtíortha (€1.3 mhilliún) – déantar buiséid a leithdháileadh ar naoi n-ambasáid de chuid na hÉireann agus ar chonsalacht amháin chun tacaíocht dhíreach a thabhairt do thionscadail fhorbartha ar mhionscála. Feidhmítear an scéim i dtíortha atá i mbéal forbartha ina bhfuil creidiúnta taidhleoireachta ag Éirinn.
- Forbairt na hearnála NGO (€1.2 mhilliún) – cuirtear maoiniú ar fáil chun acmhainn a fhorbairt san earnáil NGO.

Cúnamh Oideachais, Ocras agus Sláinte Domhanda

- 19.19** B'ionann agus €23.9 milliún an caiteachas ar scéimeanna oideachais, ocras agus sláinte rud a léiríonn méadú 28% ar 2010. Cuirtear é seo i gcomparáid le caiteachas ar chlár dá leithéid arbh ionann agus €96.5 mhilliún in iomlán é in 2007. Tá caiteachas dírithe go príomha ar chosc agus ar chúram HIV/AIDS, ar ghníomhaíocht faoin tionscnamh ocras domhanda agus ar sholáthar oideachais bhunaidh i dtíortha nach bhfuil chomh forbartha sin. Seachadtar cúnamh trí eagraíochtaí sochaí sibhialta, trí ghníomhaireachtaí UN agus trí chistí domhanda.

Cúnamh Daonnúil agus Éigeandála

- 19.20** Baineann cúnamh éigeandála agus daonnúil le himthosca éigeandála a eascraíonn de bharr tubaistí nádúrtha nó géarchéimeanna daonnúla. Is é cuspóir an chúnaimh seo beatha daoine a shábháil, fulaingt a mhaolú agus dínit an duine a chothabháil. Cuirtear maoiniú ar fáil do NGOanna agus d'eagraíochtaí idirnáisiúnta mar an UN agus an Chrois Dhearg, a bhfuil an cumas cruthaithe acu an cúnamh riachtanach a sheachadadh go tapa agus go héifeachtach. B'ionann an cúnamh éigeandála agus daonnúil iomlán agus €66.2 milliún i 2011, rud a léiríonn méadú 3% ar an bhfigiúr coibhéiseach do 2010.
- 19.21** D'fhonn mearfhreagairt a éascú, rinneadh €18.8 milliún a ranníoc i 2011 (laghdú ó €25.9 milliún i 2010) le haghaidh socruithe maoinithe comhthiomsaithe, lena n-áirítear Lárchiste Freagartha Éigeandála na Náisiún Aontaithe. Fuair eagraíochtaí UN eile €8.9 milliún, ar bhain a bhformhór (€6.4 mhilliún) leis an gClár Domhanda Bia. Cuireadh €13.3 mhilliún eile ar fáil tríd an gCrois Dhearg. Cuireadh €15.6 mhilliún ar fáil d'earnáil na NGOanna, ar tugadh €12 milliún de d'eagraíochtaí bunaithe in Éirinn.

Cúnamh Forbartha Iltaobhach

- 19.22** Is éard atá i gceist le cúnamh iltaobhach ná ranníocaíocht a dhéanamh le heagraíochtaí cúnaimh idirnáisiúnta a chomhthiomsaíonn cistí ó thíortha is baill agus a fheidhmíonn iad chun críocha forbartha. Léiríonn Fíor 19.5 miondealú ar na heagraíochtaí a mhaoinítear.

Fíor 19.5 Cúnamh Forbartha Oifigiúil Iltaobhach, de réir Eagraíochta 2007 go 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
	€m	€m	€m	€m	€m
Na Náisiúin Aontaithe, lena n-áirítear ranníocaíochtaí deonacha do ghníomhaireachtaí UN	111.9	102.1	60.1	59.9	60.7
Tionscnaimh agus Gníomhaireachtaí Chomhphobal na hEorpa					
Buiséad AE do Chomhar Forbartha	82.0	85.3	95.0	77.5	72.0
Ciste Forbraíochta na hEorpa	15.3	22.0	22.0	23.2	29.5
An Banc Domhanda agus forais iltaobhacha eile	46.4	53.6	32.8	28.3	30.8
Cómhaoiniú le gníomhaireachtaí iltaobhacha	9.2	7.7	21.2	43.7	21.4
ODA iltaobhach iomlán	264.8	270.7	231.1	232.6	214.4

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

19.23 Tá maoiniú comhair iltaobhaigh dírithe go príomha ar na réimsí seo a leanas

- Gníomhaireachtaí UN – Tá ról ag na Náisiúin Aontaithe in aghaidh a thabhairt ar an mbochtaineacht ar bhonn domhanda agus i gcuidiú chun cuspóirí idirnáisiúnta comhaontaithe agus Spriocanna Forbartha na Mílaoise a sheachadadh. Déanann formhór tacaíocht na hÉireann do chlár agus do chistí UN ranníocaíocht i leith costais a bpríomhoibríochtaí agus gníomhaíochtaí. Ina theannta, tacaíonn céatadán d'ODA na hÉireann le bearta agus le clár leasaithe ar leith i réimsí lena n-áirítear, tógáil an daonlathais agus leasú toghchánaíochta, oideachais agus oiliúint, cosaint cearta daonna, córais sláinte a fhorbairt agus an comhshaol a chosaint.
- Comhar Forbartha AE – Is é an tAontas Eorpach (lena n-áirítear ranníocaíochtaí a bhallstát) an soláthraí is mó cúnaimh fhorbartha ag an leibhéal domhanda agus bíonn tionchar aige ar chlár fhorbartha ag an leibhéal idirnáisiúnta. Léiríonn an ranníoc ODA measúnaithe ó Éirinn (€72 mhilliún in 2011) sciar measta cúnaimh fhorbartha iomlán na hÉireann thar lear a íocadh amach as comharbhuiséad an AE in 2011.
- Is bealaí suntasacha iad an Banc Domhanda agus bainc fhorbartha réigiúnacha chun cúnamh a sheachadadh agus is gníomhairí tábhachtacha iad i saincheisteanna beartais agus leasaithe ag leibhéal tíre. Is ranníocóir í Éire, tríd an Roinn Airgeadais, le Comhlachas Forbartha Idirnáisiúnta an Bhainc Dhomhanda agus le Ciste Forbartha na hÁise. Bíonn sí i dteagmháil leis na bainc maidir le bainistiú fiach, éifeachtúlacht chúnaimh agus beartas maoinithe forbartha, mar aon le saincheisteanna a bhaineann le tíortha clár Chúnamh Éireann.
- Áirítear i gcómhaoiniú le gníomhaireachtaí iltaobhacha tacaíocht do thaighde talmhaíochta chun cuidiú le daoine bochta tríd an nGrúpa Comhairleach um Thaighde Idirnáisiúnta agus tríd an gCiste Domhanda um Éagsúlacht Barr. Tugtar tacaíocht d'fhorbairt fiontraíochta agus gnó ar mhionscála tríd an Eagraíocht Idirnáisiúnta Saothair.

Córas Iniúchta

- 19.24** Cuireann an obair iniúchta a dhéanann an tAonad Measúnaithe agus Iniúchta roimhe córais rialaithe inmheánaigh na Roinne a mheasúnú agus dearbhú a chur ar fáil go bhfuil na cistí á n-úsáid chun na críocha a bhí beartaithe dóibh. Díríonn obair iniúchta isteach go háirithe ar iomchuibheas córas cuntasáíochta agus bainistíochta airgeadais eagraíochtaí comhpháirtíochta, cibé an NGO na iad, eagraíochtaí iltaobhacha, gníomhaíreachtaí rialtais nó comhlachtaí eile a bhfuil maoiniú á fháil acu.⁹
- 19.25** Tugann na socruithe iniúchta i leith maoinithe ODA a chuirtear ar fáil trí Vóta 29 aghaidh ar thrí réimse leathana caiteachais
- caiteachas tíortha de chuid na gclár (€181 mhilliún)
 - cláir chúnaímh dhéthaobhacha eile (€225 mhilliún)
 - cláir chúnaímh iltaobhacha (€85 mhilliún).

Caiteachas ar Thíortha an Chláir

- 19.26** Tugtar cúnamh do naoi dtír cláir de réir pleananna straitéiseacha ilbhliantúla faofa. Tá gné de mheasúnú ex-ante don chaiteachas seo toisc go scrúdaítear córais rialaithe inmheánacha eagraíochtaí comhpháirtíochta ionchasacha roimh faomhadh a thabhairt do pháipéir straitéiseacha tíre (CSPanna).
- 19.27** De réir Dearbhú Pháras ar Éifeachtúlacht Chúnaímh, déantar sciar de bhuiséad ODA Chúnamh Éireann atá ag dul i méid a chur trí chórais rialtais i dtíortha an chláir. I gcásanna dá leithéid, áirítear ar na nósanna imeachta bainistíochta riosca a fheidhmíonn Cúnamh Éireann, measúnú ar iontaofacht, ar chuntasacht agus ar thrédhearcacht chóras rialtais.
- 19.28** Déanann Aonad Measúnaithe agus Iniúchta na Roinne measúnuithe bainistíochta airgeadais agus cuimsíonn gach gné den chóras bainistíochta airgeadais poiblí, lena n-áirítear cuntasáíocht, iniúchadh, tuairisciú agus maoirseacht pharlaiminte. Leagtar béim ar leith ar mheasúnú a dhéanamh ar stádas, ar neamhspleáchas agus ar chumas oifig an Ard-Iniúcháir náisiúnta, toisc go measann Cúnamh Éireann gurb iad seo na príomh-imthosca in iontaofacht córas bainistíochta airgeadais poiblí a chinneadh.
- 19.29** Is é beartas Chúnamh Éireann dhá mheasúnú a dhéanamh le linn gach plean straitéiseach cúig bliana do thíortha de chuid na gclár. Déantar an chéad mheasúnú ag an gcéim phleanála do gach CSP nua agus bíonn a fhócas sonrach ar na rioscaí a bhaineann le maoiniú a sheoladh trí chórais rialtais. Déantar an dara measúnú thart ar lárphointe na timthrialla cúig bliana agus díríonn ar athruithe sa timpeallacht bhainistíochta airgeadais phoiblí agus ar mheasúnú a dhéanamh ar dhul chun cinn maidir le cláir chun feabhais aontaithe.

⁹ Is iad na heagraíochtaí comhpháirtíochta na comhlachtaí idirmheánacha trína seachadtar maoiniú ó Chúnamh Éireann go dtí na tíortha i mbéal forbartha.

Tuarascálacha Iniúchta

19.30 Déanann Cúnamh Éireann iarracht freisin dearbhú iniúchta a fháil i leith caiteachais tíortha an chláir. Bíonn tionchar ar an gcainéal seachadta a úsáideann Cúnamh Éireann i dtíortha áirithe ar an gcur chuige a ghlactar leis an dearbhú sin a fháil. Áirítear ar na foinsí dearbhaithe iniúchta

- tuarascálacha iniúchta a choimisiúnaigh eagraíochtaí comhpháirtíochta, e.g. má chuirtear maoiniú ar fáil le tacú le buiséad oideachais rialtais chomhpháirtíochta, bainfear clúdach amach de ghnáth trí tuarascálacha a dhéanann oifig iniúchta náisiúnta na tíre is briontóir
- iniúchtaí a choimisiúnaigh Cúnamh Éireann agus a rinne cuideachtaí iniúchta aitheanta idirnáisiúnta, e.g. má chuirtear maoiniú ar fáil do ghníomhaireacht rialtais áitiúil chun tionscadal ar leith a sheachadadh, féadfaidh Cúnamh Éireann comhairleoirí seachtracha a choimisiúnú chun iniúchadh neamhspleách a dhéanamh ar an tionscadal
- iniúchtaí ar idirghabhálacha a cómhaoiníodh, e.g. má chómhaoiníonn Cúnamh Éireann agus ceann amháin nó níos mó de na tíortha eile is briontóirí, féadfaidh na comhpháirtithe maoinithe teacht ar chomhaontú chun comhiniúchadh a choimisiúnú
- obair a rinne an tAonad Iniúchta agus Measúnaithe go díreach agus iniúcháirí inmheánacha ag misin i dtíortha is faighteoirí.

19.31 B'ionann caiteachas i dtíortha an chláir, lena n-áirítear costais bhainistíochta agus riaracháin, agus €210 milliún in 2009 arbh í an bhliain is deireanaí a bhfuil an clár iniúchta ina leith tugtha chun críche go substaintiúil. Is é 95% leibhéal an chúnamh iniúchta a baineadh amach go dtí seo i leith caiteachais 2009 - tugann Fíor 19.6 imlíne ar fhoinsé an dearbhaithe sin.

Fíor 19.6 Foinsé an Dearbhaithe Iniúchta do Chaiteachas Tíortha an Chláir 2009 ^a

Tíortha an chláir	Iniúchtaí coimisiúnaithe ag compháirtithe (lena n-áirítear NAOanna) ^b	Coimisiúnaithe ag Cúnamh Éireann	Maoinithe ag comhbhronntóirí	Iniúchadh inmheánach	Iomlán
	€m	€m	€m	€m	€m
Uganda	27.4	4.3	0.4	1.5	33.6
Mósaimbíc	11.4	4.4	26.9	—	42.7
An Tansáin	32.1	1.8	—	—	33.9
An Aetóip	25.2	2.7	—	—	27.9
An tSaimbia	17.5	4.6	—	0.1	22.2
Vítneam	12.4	1.7	—	—	14.1
Leosótó	10.5	1.6	—	0.2	12.3
An Mhaláiv	5.2	3.8	—	—	9.0
Tíomór Thoir	2.5	0.3	—	—	2.8
Iomlán	144.2	25.2	27.3	1.8	198.5

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

Nótaí: a Tá dearbhú go deireadh Bealtaine 2012 gaí sa bhfíor seo.

b is iad NAOanna oifigí iniúchta náisiúnta na dtíortha faoi seach.

Torthaí Iniúchta

- 19.32** I gcásanna inar aithníodh saincheisteanna ábhartha le linn iniúchta, féadfaidh tuairim iniúcháir choinníollach a bheith sa tuarascáil iniúchta nó féadtar na saincheisteanna imní a leagan amach i litir bhainistíochta.
- 19.33** I gcás go ndéanann Cúnamh Éireann nó eagraíochtaí comhpháirtithe coimisiúnú ar iniúchtaí ar thionscadail nó ar chlár mhaoinithe ar leith, bainfidh na torthaí agus tuairim iniúcháir go díreach le ODA na hÉireann. Ach sa chás go ndéantar cúnamh a sheachadadh trí rialtais tíortha an chlár, trí thacaíocht bhuiséadach ghinearálta nó trí thacaíocht níos spriocdhírithe in earnálacha ar leith, tugtar dearbhú de ghnáth i bhfoirm iniúchtaí earnálacha a dhéanann oifig iniúchta náisiúnta tír an chlár mar chuid dá clár deimhniúcháin bliantúil. Sna cásanna seo, caithfidh Cúnamh Éireann na tuarascálacha iniúchta a scrúdú le saincheisteanna atá ábhartha d'ODA na hÉireann a aithint.
- 19.34** Soláthraíonn Fíor 19.7 miondealú, de réir tuairime iniúcháir, de na tuarascálacha iniúchta ar chaiteachas tíortha an chlár 2009.

Fíor 19.7 Tuairimí Iniúcháir do Chaiteachas Tíortha an Chláir do 2009

Tíortha an Chláir	An caiteachas iomlán a iniúchadh €m	Tuairim Iniúcháir		
		Gan choinníoll	Coinníollach	Eile ^a
Uganda	33.6	40%	1%	59%
Mósaimbíc	42.7	57%	17%	26%
An Tansáin	33.9	14%	1%	85%
An Aetóip	27.9	77%	23%	—
An tSaimbia	22.2	35%	1%	64%
Vítneam	14.1	100%	—	—
Leosótó	12.3	96%	—	4%
An Mhaláiv	9.0	100%	—	—
Tíomór Thoir	2.8	100%	—	—
Iomlán	198.5	55%	7%	38%

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

Nóta: a áirítear ann cásanna in ar thug an Oifig Iniúchta Náisiúnta ábhartha tuairim iniúcháir cháilithe maidir le roinn/aireacht amháin ar a laghad nach raibh sé indéanta an méid de dheontas Chúnamh Éireann a ndéanadh i bhfeidhm air a chainníochtú go beacht agus cásanna nuair nach raibh tuairimí iniúchta soiléire sna tuairiscí iniúchta.

- 19.35** Tugadh tuairimí gan choinníoll maidir le beagán sa bhreis ar leath den chaiteachas clár in 2009 a bhfuil iniúchtaí ina dtaobh tugtha chun críche. D'eisigh na hiniúcháirí tuarascálacha coinníollacha do 7% den chaiteachas a iniúchadh, de bharr saincheisteanna ábhartha a aimsíodh le linn an iniúchta. Sna cásanna eile, is é nach raibh tuairim shoiléir iniúcháir sa tuarascáil iniúchta, nó gur tugadh tuairim iniúcháir ach nach raibh sé indéanta an tsuim bheacht de chaiteachas Chúnamh Éireann lenar bhain an tuairim iniúcháir a aithint.

- 19.36** In 2009, chuir Cúnamh Éireann maoiniú de €29.6 mhilliún ar fáil (lena n-áirítear costais riaracháin) don Aetóip faoina chlár cúnaimh déthaobhach. Rinneadh iniúchadh ar €27.9 milliún den chaiteachas agus eisíodh tuairimí iniúchta coinníollacha maidir le 23% den iomlán a iniúchadh. Bhain na tuairimí iniúchta coinníollacha, den chuid is mó, le €6 mhilliún de mhaoiniú a cuireadh ar fáil do dhá chlár mhóra rialtais. Tugtar mionsonraí i bhFíor 19.8.
- 19.37** Mhaígh an Roinn go bhfuil córais iomchuí ag Cúnamh Éireann do mhonatóireacht struchtúrtha ar thuarascálacha iniúchta agus do ghníomh leantach, dá dteastódh sé. Déanann Cúnamh Éireann athbhreithniú agus anailís ar thuarascálacha iniúchta agus litreacha bainistíochta gaolmhara uile agus bíonn teagmháil aige le heagraíochtaí comhpháirtithe maidir lena n-ábhar. Is é an cleachtadh ginearálta go bpléifeadh Cúnamh Éireann nádúr aon cháiliúcháin nó go n-ardófaí aon tsaincheist ábhartha eile leis an eagraíocht chomhpháirtíochta agus go gcomhaontódh an dá pháirtí ar phlean gnímh len iad a fhuascailt. Déanann iniúcháirí inmheánacha Chúnamh Éireann monatóireacht ar fheidhmiú an phlean gnímh agus ní íoctar aon mhaoiniú breise amach go dtí an eagraíocht chomhpháirtíochta go dtí go mbíonn dul chun cinn inghlactha déanta.

Fíor 19.8 Tuarascálacha Iniúchta Coinníollacha i leith Caiteachais Chúnamh Éireann san Aetóip 2009

Eisíodh tuarascálacha iniúchta coinníollacha maidir le maoiniú €6 mhilliún a cuireadh ar fáil do dhá chlár mhóra rialtais.

- Cuireadh deontas de €4 milliún ar fáil do chlár rialtais áitiúil a raibh buiséad iomlán €114 milliún aige – chuir Rialtas na hAetóipe an chuid eile den mhaoiniú ar fáil. Eisíodh tuarascáil iniúchta choinníollach i leith thart ar €11 mhilliún de chaiteachas an chláir in 2009. Ba iad príomhchúiseanna na gcoinníoll ná neamhfhíorúchán míreanna den chlár comhardaithe, neamh-imréiteach caiteachais agus laigí rialaithe inmheánaigh. Tar éis an iniúchta, bhuail Cúnamh Éireann leis an gcomhlacht rialtais áitiúil lena mbaineann chun gníomhartha a theastaigh le haghaidh a thabhairt ar thorthaí an iniúchta a phlé. Tá monatóireacht á dhéanamh ar an gcur i bhfeidhm ag Aonad Iniúchta Inmheánach Chúnamh Éireann.
- Cuireadh deontas €2 mhilliún ar fáil do chlár rialtais láir ilbhronntóra le buiséad foriomlán €188 milliún. Cuireadh coinníoll le caiteachas cláir €17 milliún in 2009. Bhain na coinníollacha go príomha le neamhfhíorúchán iarmhéideanna airgid agus réamhíocaíochtaí gan íoc le fada. Aontaíodh plan gnímh chun aghaidh a thabhairt ar na saincheisteanna iniúchta ar tarraingíodh aird orthu agus déantar dul chun cinn ar an gcur i bhfeidhm a mheasúnú ag cruinnithe míosúla idir na bronntóirí agus Rialtas na hAetóipe.

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

- 19.38** I gcásanna áirithe, déantar cistí Chúnamh Éireann a chomhthiomsú le tíortha eile is bronntóirí agus mar sin féadfaidh saincheisteanna a thógtar i dtuarascálacha iniúchta nó i litreacha bainistíochta a bheith bainteach le hildbronnóirí. Is gnáthchleachtas é go bhfeidhmeodh páirtí amháin mar phríomhbhronntóir do phléití ina dhiaidh sin leis an eagraíocht chomhpháirtíochta. Suibscríofaigh bronntóirí uile do phlean ghnímh aontaithe chun aghaidh a thabhairt ar na saincheisteanna a tógadh agus de ghnáth coinneoidh na bronntóirí uile an maoiniú siar go mbeidh dul chun cinn sásúil déanta.
- 19.39** Dúirt an Roinn go raibh roinnt cásanna áit ar chuir sí moill ar mhaoiniú nó an maoiniú ar fionraí, go dtí go mbeidh réiteach ar na saincheisteanna ar cuireadh béim orthu i dtuarascálacha iniúchta, agus corr uair gur iarr sí agus go bhfuair sí aisíocaíocht ó eagraíochtaí comhpháirtíochta. Mar shampla i 2011, chúitigh UNICEF an Roinn go luach €0.7 milliún i leith stoic a mhídhísiódh ar chlár bia i Siorra Leon.

Cúnamh Déthaobhach Eile

- 19.40** Bíonn Cúnamh Éireann ag brath de ghnáth ar chórais iniúchta na NGOnna féin do mhaoiniú a sholáthraítear chun tacú le pleananna straitéiseacha cúig NGO mhóra Éireannacha faoin Scéim Chláir Ilbhiantúil (MAPS). Ach le linn tréimhse chláir MAPS II (2007 – 2011), rinne an tAonad Iniúchta agus Measúnaithe iniúchadh amháin ar gach ceann de na chomhpháirtithe NGO. In 2011, thug an tAonad iniúchtaí deontas a bronnadh ar GOAL agus Concern i rith 2009 faoi MAPS II chun críche mar aon le scéimeanna maoinithe éigeandála agus aisghabhála. Tá na torthaí iniúchta leagtha amach i bhFíor 19.9.
- 19.41** I gcás cineálacha eile cúnamh fhorbartha dhéthaobhaigh, is coinníoll de chuid an chonartha leis an eagraíocht chomhpháirtíochta go gcaithfear tuarascálacha iniúchta a ullmhaíonn comhlachtaí neamhspleácha a chur faoi bhráid na Roinne. Luíonn an fhreagracht do bhailiú agus d'athbhreithniú na dtuarascálacha iniúchta seo le bainistíocht na rannóige laistigh de Chúnamh Éireann a dhéileálann leis an eagraíocht chomhpháirtíochta. Is féidir dul i gcomhairle leis an Aonad Iniúchta agus Measúnaithe faoi shaincheisteanna sonracha. Déanann sé athbhreithniú freisin ar rialuithe a bhaineann le scéimeanna nó le comhpháirtithe i gcás riosca aitheanta. Ach níl córas struchtúrtha ag an Roinn chun a chinntiú go gcuirtear tuarascálacha isteach de réir mar a theastaíonn nó d'athbhreithniú ar thuarascálacha ag an Aonad Iniúchta agus Measúnaithe.

Cúnamh Iltaobhach

- 19.42** Agus nádúr clár cúnamh iltaobhaigh á chur san áireamh, a bhfuil feidhmiú cistí ó ilthíortha briontóirí chun críocha forbartha i gceist leo, tá sé deacair na cistí sonracha a ranníocann Éire a aonair agus iniúchadh *ex-post* a dhéanamh orthu. Bítear ag brath ar na socruithe iniúchta atá ann cheana d'eagraíochtaí cúnamh idirnáisiúnta.
- 19.43** I gcás eagraíochtaí na Náisiún Aontaithe, tá cistí faoi réir iniúchta ag Bord Iniúcháirí na Náisiún Aontaithe agus tuairiscíonn feidhm iniúchta inmheánach gach eagraíochta don chomhlacht ceannais a bhfuil ionadaíocht ag Éirinn air. Cuirtear tuarascálacha iniúchta aonair ar fáil d'Éirinn ach iad a iarraidh.

Fíor 19.9 Torthaí Iniúchta Concern agus GOAL

Thug tuarascáil iniúchta GOAL ar aird go raibh scóip an iniúchta teoranta ag infhaighteacht doiciméadaithe áirithe a lorgaíodh lena n-áirítear téarmaí tagartha don Bhord Stiúrthóirí, cláir agus miontuairiscí cruinnithe Boird, tuarascáil ar athbhreithniú inmheánach ar shlándáil agus eolas ar phleanáil chomharbais.

Ag an leibhéal foriomlán, chinn an t-iniúchadh gur tabhaíodh caiteachas de réir téarmaí agus coinníollacha maoinithe agus gur tugadh cuntas ina thaobh ar an mbealach cuí. Chinn sé go raibh an struchtúr iomchuí ann do chlárreagrú cistí MAPS II agus go raibh córais dóthanacha ann do mhonatóireacht, do mheasúnú, do rialú cáilíochta, do rialú buiséid agus do thuairisciú airgeadais.

Ach leag an tuarascáil amach roinnt imní i réimsí áirithe de GOAL lena n-áirítear

Rialachas Corparáideach – Níor aimsíodh aon fhianaise go raibh caidreamh tarmhigin agus maoirseachta ag an mBord leis an mbainistíocht agus go raibh easpa saineolais theicniúil i measc comhaltaí an Bhoird i réimse na forbartha. Cé go dtugann an tuarascáil ar aird gur fheidhmigh an bhainistíocht shinsearach go héifeachtach ar an iomlán, fuarthas amach go ndearnadh roinnt coigeartaithe ar an struchtúr bainistíochta sinsearaí ó 2009 agus nach raibh aon straitéis ann chun a cobhsaíocht agus a hinbhuanaitheacht a chinntiú.

Bainistíocht riosca – Cé gur chinn an t-iniúchadh gur chuir anailís riosca institiúide pleanáil straitéiseach GOAL ar an eolas, chinn sé freisin nach raibh bainistíocht riosca á tiomáint ón mbarr agus nach raibh aon chlár riosca ann ar fud na heagraíochta.

Rialuithe Airgeadais – Agus leordhóthanacht córas rialaithe airgeadais inmheánach á tabhairt ar aird, go ginearálta, d'aithin an t-iniúchadh roinnt neamhéifeachtaí agus rioscaí earráide agus ionramhála a bhain le heaspa comhtháthaithe idir córais IT agus pacáistí cuntasáíochta a bhí in úsáid.

Bainistíocht caidrimh le comhpháirtithe feidhmithe – Níor tugadh mórán dul chun cinn ar aird i dtosaíochtaí MAPS II chun teagmháil le comhpháirtithe áitiúla NGO a mhéadú agus a gcumas a fhorbairt.

Maidir le Concern, ba é an tátal foriomlán gur úsáideadh cistí chun a gcríocha ceapaithe, gur tugadh cuntas ceart ar chaiteachas agus gur comhlíonadh treoirlínte na scéime.

Chinn an t-iniúchadh gur leor na córais, go ginearálta, ó pheirspictíocht na freagrachta. Thug sé láidreachtaí eagraíochta ar aird i Concern maidir le rialachas corparáideach, bainistíocht riosca, socruithe iniúchta, bainistíocht airgeadais agus rialú costais. Chinn an tuarascáil go raibh leibhéal agus cúlchistí maoinithe buacach go maith agus go ndearnadh dul chun cinn maidir le comhoibriú le NGOanna áitiúla. Áiríodh sa tuarascáil roinnt moltaí chun feabhais lena n-áirítear an gá go ndíreodh an chomhairle rialaithe níos mó ar sheachadadh cuspóirí straitéiseacha agus ar luacháil torthaí beartais. Mhol sé freisin go neartófaí an fheidhm HR, go leanfaí le rolladh amach cur chuige bainistíochta bunaithe ar thorthaí agus le forbairt phleananna tógála acmhainne foirmiúla do chomhpháirtithe áitiúla NGO.

Foinse: Tuarascálacha iniúchta GOAL agus Concern

Córas Measúnaithe

- 19.44** Déanann an fheidhm mheasúnaithe measúnú ar dhearadh, ar fheidhmiú agus ar thorthaí tionscadal leantacha agus críochnaithe chun a n-éifeachtúlacht, a n-éifeacht, a dtionchar agus a n-inbhuanaitheacht a mheas. Déanann Cúnamh Éireann athbhreithniú agus forbairt ar straitéis mheasúnaithe ag an gcéim phleanála agus dearaidh de thionscnaimh nua, rud a chinntíonn soiléireacht ón tús maidir leis an gcaoi a ndéanfar feidhmíocht agus torthaí a thomhas.
- 19.45** Cuirtear tuarascálacha measúnaithe faoi bhráid Ghrúpa Bainistíochta Sinsearaigh na Roinne agus eascraíonn freagairtí foirmiúla ón mbainistíocht sa réimse atá faoi athbhreithniú. I gcásanna nuair nach n-aontaíonn an bhainistíocht le moladh ar leith, féadfaidh sí dúshlán an mholta a thabhairt trí chás a chur faoi bhráid an Aonaid Iniúchta agus Measúnaithe a eisíonn cinneadh ansin faoi an bhfuil bonn cirt faoin moladh nó nach bhfuil. Cuirtear measúnuithe comhlánaithe i láthair Coiste Iniúchta na Roinne. Foilsítear na tuarascálacha deiridh agus cuirtear ar fáil iad ar láithreán gréasáin Chúnamh Éireann.
- 19.46** Cuireann an próiseas roghnaithe do thopaicí measúnaithe leibhéal tábhachtach straitéisí tionscnamh áirithe do chlár forbartha Chúnamh Éireann thar lear san áireamh mar aon leis an méid caiteachais atá i gceist. Tá scóip leathan na hoibre measúnaithe leagtha amach thíos.

Tíortha an Chláir

- 19.47** Clúdaíonn socruithe maoinithe do thíortha an chláir tréimhse chúig bliana agus is é beartas an Aonaid Iniúchta agus Measúnaithe measúnú a dhéanamh sa bhliain dheiridh de gach timthriall. Rinneadh measúnú amháin ar gach ceann de naoi dtíortha an chláir ó 2004. Tugadh dhá mheasúnú fhoirmiúla de chláir chúnamh tíortha is compháirtithe i 2011. Bhain siad seo le
- páipéar straitéise tíre don tSaimbia (2007 – 2010)
 - páipéar straitéise tíre do Mhósaimbíc (2007 – 2010).

Straitéis Tíre don tSaimbia

- 19.48** Rinne an measúnú athbhreithniú ar fheidhmíocht straitéis na tíre faoi na teidil leathan seo – straitéis forbartha, próisis forbartha, torthaí forbartha agus bainistíocht forbartha.
- 19.49** Ó thaobh straitéise forbartha, cinneadh go raibh an fócas ar bhochtaineacht agus ar éagothroime iomchuí agus thacaigh anailís chomhshaoil leis. Ach cinneadh nach raibh dearadh na straitéise tíre chomh héifeachtúil agus a d'fhéadfadh a bheith, ag éirí as raon éagsúil na ngníomhaíochtaí a bhí san áireamh ann agus easpa comhtháthaithe saincheisteanna leathana mar inscne agus HIV/AIDS. Thug an tuarascáil ar aird gur chuidigh forbairt chreata torthaí chun an clár a dhíriú ar thorthaí ach ní dhearnadh monatóireacht ar thorthaí ag an leibhéal corparáideach toisc nach raibh an creat oibre nasctha le córas tuairiscithe Chúnamh Éireann.
- 19.50** Maidir leis na próisis forbartha, chinn an tuarascáil gur chuir Cúnamh Éireann go suntasach leis na prionsabail i nDearbhú Pháras agus Clár Accra agus gur príomhthiománaí a bhí inti i gclár éifeachtacha cúnamh sa tSaimbia. B'fhacthas gur neart ar leith de chuid chlár Chúnamh Éireann é gur dearadh a bhformhór i gcomhar le Rialtas na Saimbia agus le compháirtithe eile.

- 19.51** Chinn an measúnú go raibh dul chun cinn déanta i dtreo príomhspríoc straitéise na tíre a bhaint amach chun an bhochtaineacht ainsealach agus éagothroime inscne a laghdú. Thug an tuarascáil torthaí dearfacha ar aird freisin maidir leis an gcuspóir chun an acmhainneacht agus an spás don tsochaí sibhialta dul i bpáirt leis an rialtas ar fhorbairt beartais, a mhéadú. Tugadh torthaí measctha ar aird i leith an tríú toraidh beartaithe chun go mbeadh forais rialtais níos freagraí as torthaí forbartha.
- 19.52** Ó thaobh bainistíochta forbartha, chinn an tuarascáil gur laghdaigh saincheisteanna bainistíochta cláir éifeacht agus éifeachtúlacht chur i bhfeidhm an chláir, agus tionchar ar thorthaí forbartha da bharr. Ach tugadh ar aird go raibh feabhas ar bhainistíocht chláir le deireanaí.
- 19.53** Bhí roinnt moltaí sa tuarascáil don chéad straitéis tíre eile. Ba chóir do Chúnamh Éireann
- díriú ar ghníomhaíochtaí a d'oibrigh go maith sa straitéis tíre 2007-2010
 - díriú ar cháilíocht oideachasúil a fheabhsú agus straitéisí follasacha a leanúint dírithe ar an nasc idir oideachas, an obair a bhaineann le forbairt áitiúil agus an fócas ar rialachas
 - leanúint ar aghaidh ag obair chun tacú le feabhas ar rialachas
 - tacaíocht a chur ar fáil d'eagraíochtaí sochaí sibhialta i gcónaí
 - creat torthaí a chur i bhfeidhm le n-úsáid chun monatóireacht a dhéanamh ar dhul chun cinn ar chuspóirí agus ar thorthaí
 - creat monatóireachta feidhmíochta éifeachtach a bhunú don chlár.

Straitéis Tíre do Mhósaimbíc

- 19.54** Dhírigh an measúnú ar réimsí sonracha lena n-áirítear tacaíocht bhuiséadach ghinearálta (GBS) agus clár rialachais, clár sláinte agus HIV/AIDS, idirghabhálacha oideachasúla agus tionscnaimh talmhaíochta.
- 19.55** Chinn an measúnú go raibh GBS ina mhodh éifeachtach seachadta cúnaimh i gcónaí, idirphlé idir an Rialtas agus briontóirí á éascú agus ag tacú le feabhas i mbainistíocht airgeadais phoiblí. Chuir sé ar chumas briontóirí tionchar a imirt ar Rialtas Mhósaimbíc agus chun tiomantais ar fheidhmiú leasuithe rialachais a chinntiú. Chinn an tuarascáil gur chumasaigh GBS idirphlé freisin ar straitéis laghdaithe bochtaineachta an Rialtais cé gur thug sí ar aird nár éirigh leis an straitéis chomh maith is a raibh súil leis ag an tús. Ní hamháin go raibh sí páirteach i dtorthaí ginearálta GBS ach thug an tuarascáil creidiúint shonrach do Chúnamh Éireann faoi thiomantas athnuaite a bhaint amach do GBS, rud a chuidigh le creat GBS a neartú agus le leasuithe bainistíochta airgeadais poiblí nasctha le GBS a chomhdhlúthú.
- 19.56** Ó thaobh tacaíochta do chlár sláinte agus HIV/AIDS, chinn an measúnú go raibh cur chuige Chúnamh Éireann iomchuí, comhtháite, éifeachtúil agus inbhuanaithe, cé gur dúradh gur ghá monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtacht beartas earnálach agus riachtanais chláir. Thug an tuarascáil ar aird gur chuir Cúnamh Éireann le feidhmíocht san earnáil sláinte agus go raibh tionchar dearfach aige ar chuir chuige a ghlac briontóirí eile.
- 19.57** Shocraigh an measúnú go raibh tacaíocht Chúnamh Éireann don oideachas ard-ábhartha. Leag an tuarascáil amach torthaí inbhraite lena n-áirítear rollú agus tabhairt chun críche méadaithe, soláthairtí níos fearr ionchur, infreastruchtúr níos fearr agus acmhainní teagaisc breise.

- 19.58** Shocraigh an tuarascáil go raibh tacaíocht Chúnamh Éireann don earnáil talmhaíochta ábhartha agus go raibh an cur chuige a ghlacadh éifeachtúil, i bprionsabal. Ach thug sí ar aird gurb í an taithí phraiticiúil nach raibh seachadadh seirbhíse níos fearr d'fheirmeoirí beaga mar thoradh ar an sreabhadh airgid.
- 19.59** Ba í an chonclúid fhoriomlán go raibh straitéis tíre Chúnamh Éireann ábhartha ar an iomlán agus dea-ailínithe le riachtanais agus le tosaíochtaí Mhósaimbíc. Measadh gur dearadh agus gur feidhmíodh an clár cúnaimh go héifeachtúil agus gur chuir sé le feabhas i mbeartais agus i gcóras, mar aon le dul chun cinn foriomlán i dtreo Spriocanna Forbartha na Mílaoise. Bhí an cur chuige de bheith ag obair den chuid is mó trí chórais rialtais, éifeachtach in uasmhéadú tionchair na tacaíochta a cuireadh ar fáil, cé go bhfuil sé níos deacra torthaí agus tionchair a aithint agus a aonarú atá inchurtha i leith maoinithe de chuid Chúnamh Éireann.
- 19.60** Déanann an tuarascáil roinnt moltaí chun go ndéanfaidh Cúnamh Éireann iad a mheas i gcomhthéacs pleanála don chéad pháipéar straitéise eile i Mósaimbíc. Seo iad na moltaí
- Ba chóir go bhfanadh Mósaimbíc ina comhpháirtí fadtéarmach tábhachtach do Chúnamh Éireann agus ba chóir gur réimsí tosaíochta i gcónaí iad sláinte, oideachas agus rialachas d'idirghabhálacha Chúnamh Éireann
 - Ba cheart don chéad straitéis tíre eile a shonrú cén chaoi a bhfuil coinne ag Cúnamh Éireann go ngabfaidh a idirghabhálacha i bhfeidhm ar thorthaí níos leithne agus ar na socruithe monatóireachta a bheidh i bhfeidhm
 - Cé gur cheart do Chúnamh Éireann coinneáil air agus úsáid á baint as éagsúlacht mhódúlachtaí cúnaimh, ba chóir go mbeadh tacaíocht bhuiséid ghinearálta ina cuid mhór den chlár cúnaimh i gcónaí
 - Ba cheart do Chúnamh Éireann leanúint ar aghaidh ag obair le bronntóirí eile agus le Rialtas Mhósaimbíc chun torthaí chomhthionscnamh a aithint agus a dhoiciméadú
 - ní mór breithniú cúramach a dhéanamh ar an gcoibhéis idir idirghabhálacha tionscnaimh beaga agus iarrachtaí chun dul i gcionn ar an gcreat beartais náisiúnta
 - ba cheart do Chúnamh Éireann leanúint lena rannpháirtíocht ag an leibhéal cúige agus a rannpháirtíocht chúige a nascadh leis an gclár náisiúnta d'ilárnaithe.

Cláir Dhéthaobhacha Eile

- 19.61** Rinneadh dhá mheasúnú i rith 2011 ar an dara céim den Scéim Chláir Ilbhliantúil (MAPS II) a raibh leithdháileadh buiséid de bhreis ar €300 milliún aici agus a chlúdaigh an tréimhse 2007 go 2011. Dhírigh na measúnuithe isteach ar an ranníoc a rinne clár MAPS II i leith bochtaineacht agus leochaileacht a laghdú.

- 19.62** Bhí fócas measúnaithe amháin ar thorthaí ó chláir mhaoinithe MAPS II a rinne Self Help Africa. Is scrúdú ar thuarascálacha measúnaithe reatha agus ar dhoiciméadú a bhí ann agus d'aidhm aige an tionchar agus na torthaí a baineadh amach trí MAPS II a aithint. Chinn an measúnú an méid seo a leanas
- bhí na cláir an-ábhartha do thosaíochtaí agus do bheartais bronnóirí agus tairbhíthe araon
 - baineadh cuspóirí tionscadal agus clár amach de ghnáth ach i gcásanna áirithe d'fhéadfadh nach raibh na spriocanna a leagadh amach sách dúshlánach
 - bhí an cur chuige seo a ghlac Self Help Africa costéifeachtach i bhformhór na gcásanna
 - bhí éagsúlacht inbhuanaitheachta i measc clár agus coinne go leanfadh cuid acu ag seachadadh tairbhí tar éis gur stop an maoiniú agus cuid eile nár dóigh iad a bheith marthanach.
- 19.63** Chlúdaigh scóip mheasúnaithe eile na ceithre chomhpháirtí MAPS II a bhí fanta, is iad sin Concern, Trócaire, GOAL agus Christian Aid Ireland (féach Fíor 19.10).
- 19.64** Mhol an tuarascáil go leanfadh Cúnamh Éireann ag cur maoiniú seasmhach solúbtha ar fáil do na ceithre NGO a clúdaíodh san athbhreithniú, ach gur cheart di dul i dteagmháil leis na comhpháirtithe MAPS ar bhonn níos rialta d'fhonn tionchar straitéiseach clár a mhéadú agus nascanna idir tionscnaimh MAPS agus idirghabhálacha eile de chuid Chúnamh Éireann a fheabhsú.
- 19.65** Do NGOanna, mhol an tuarascáil go ndéanfaidís riachtanas coigeartuithe straitéiseach dá gclár a mheasúnú, go gcuirfidís béim níos mó ar mhonatóireacht a dhéanamh ar thorthaí ar leibhéal níos airde agus go ndéanfaidís am agus acmhainní a infheistiú i bhfoghlaím roinnte agus i mbainistiú eolais.
- 19.66** Ó tháinig deireadh le tréimhse cláir MAPS II i Nollaig 2011, tá an Roinn tar éis cur chuige maoinithe nua bunaithe ar fheidhmíocht a dhearadh ina bhfuil leithdháiltí deontas á gcinneadh agus úsáid á baint as samhail leithdháilte acmhainne. Leis an gcur chuige nua, sonraíonn comhaontuithe maoinithe le heagraíochtaí comhpháirtíochta príomhspríocanna forbartha le baint amach thar an timthriall maoinithe cheithre bliana. I dteannta NGOanna comhpháirtithe MAPS II, úsáidtear an tsamhail leithdháilte acmhainne nua chun maoiniú a dháileadh ar roinnt NGOanna ar mheánmhéid a maoiníodh go dtí seo trí chonarthaí deontas ilbhliantúla. Leithdháileadh €65 milliún, in 2012, ar 19 NGO faoi na socruithe nua.
- 19.67** Tá na socruithe measúnaithe i leith Ciste na Sochaí Sibhialta tugtha sna conarthaí maoinithe aonair le faighteoirí. Maidir le Misean Cara, tá an chéad athbhreithniú neamhspleách eile sceidealaithe i dtreo deireadh na céime maoinithe reatha (2012/13).

Fíor 19.10 Measúnú ar Scéim Chláir Ibhliantúil (MAPS II) 2007 go 2011

Ag an leibhéal foriomlán, shocraigh an measúnú go bhfuil cion dearfach déanta ag cláir atá maoinithe ag MAPS II chun bochtaineacht agus leochaileacht a laghdú. Ach thug an tuarascáil ar aird nach bhfuil gealladh MAPS II fíoraithe go hiomlán go fóill de bharr ráta mall an dul chun cinn i roinnt réimsí agus easpa nascanna soiléire ag an leibhéal tíre idir cláir chomhpháirtithe NGO agus straitéisí tíre Chúnamh Éireann.

Rinneadh tomhas sa mheasúnú ar an gcion a rinne MAPS II trí athbhreithniú a dhéanamh ar cheithre réimse leathana.

Torthaí forbartha a baineadh amach – Chinn an measúnú gur sheachaid an chuid ba mhó de chaiteachas clár MAPS II torthaí dearfacha ag leibhéal an teaghlaigh agus an phobail, lena n-áirítear ioncaim dhaingne a sholáthar d'fheirmeoirí beaga, rochtain ar uisce i sráidbhailte iargúlta agus áiseanna oideachais do leanaí faoi mhíbhuntáiste, ach bhí níos lú fianaise ar athruithe sistéamacha ardleibhéal i réimsí mar chórais sheachadaidh fo-réigiúnacha, forbairt bheartais nó reachtaíocht.

Acmhainní Eagraíochtúla – Chinn an measúnú gur chuir MAPS II le méadú ar acmhainn eagraíochtúil thar na ceithre chomhpháirtí NGOanna. Ar na feabhsúcháin a tugadh ar aird áirítear feabhsúcháin ar chórais airgeadais, meicníochtaí do mhonatóireacht agus do rianú dul chun cinn ar an talamh agus cuir chuige níos nasctha ag an leibhéal tíre. Thug an tuarascáil ar aird ina dhiaidh sin, go dteastaíonn iarracht mór go maith ó na comhpháirtithe NGOanna uile chun a gcórais mhonatóireachta agus mheasúnaithe a fheabhsú, go háirithe a n-acmhainn torthaí ardleibhéal a aithint agus monatóireacht a dhéanamh orthu.

Cumas comhpháirtí in-tíre – D'aimsigh an measúnú fianaise go raibh comhpháirtithe in-tíre NGOanna tar éis a n-acmhainní a fheabhsú agus go bhfuil siad ag éirí níos inbhuanaithe ach bhí bunús na fianaise teoranta. Cé gur tugadh feabhsúcháin bheaga ar aird, mhaígh an tuarascáil go dteastaíonn iarrachtaí níos láidre chun feabhsúcháin acmhainne agus an tionchar ar oibríochtaí comhpháirtithe in-tíre a rianú. **Caidreamh straitéiseach** – Chinn an measúnú gurb é an caidreamh straitéiseach idir Cúnamh Éireann agus na comhpháirtithe NGO an ghné is lú forbartha de chlár MAPS II. Sna tíortha ina bhfuil ionadaíocht ag Cúnamh Éireann agus comhpháirtithe NGOanna faoi seach, is beag ceangail a d'aithin an tuarascáil idir straitéisí Chúnamh Éireann agus straitéisí na gcomhpháirtithe NGO. Ní thagann sé seo le taithí in Éirinn agus go hidirnáisiúnta, áit a bhfuil samplaí de chomhoibriú láidir agus éifeachtach ar shaincheisteanna sonracha.

Foinse: Measúnú MAPS II, IOD PARC, Meán Fómhair 2011

- 19.68** I réimsí cúnamh éigeandála agus daonnúla agus ullmhachta éigeandála, ab ionann agus caiteachas €66.2 mhilliún in 2011, faigheann comhlachtaí idirnáisiúnta a bhfuil cleachtais agus nósanna imeachta measúnaithe seanbhunaithe acu formhór an mhaoinithe.¹⁰ Ar shaincheisteanna a bhfuil leas straitéiseach ag Cúnamh Éireann iontu, féadfaidh an tAonad Iniúchta agus Measúnaithe páirt ghníomhach a ghlacadh i gcuid de na cleachtais mheasúnaithe seo. Mar shampla, bhí an tAonad rannpháirteach i measúnú ar LárChiste Freagartha Éigeandála na Náisiún Aontaithe i rith 2011.

10 Lena n-áirítear gníomhaireachtaí UN, gníomhaireachtaí iltaobhacha agus NGOanna idirnáisiúnta.

- 19.69** Maidir le tionscnaimh oideachais, ocrais agus sláinte domhanda, arbh ionann agus €23.9 milliún iad in 2011, is cómhaoiniú le bronnóirí eile a bhíonn sa chuid is mó den mhaoiniú agus déantar measúnú ar na comhábhair éagsúla ag eatraimh a aontaítear.

Cláir Chúnamh Iltaobhacha

- 19.70** Tá a n-aonaid mheasúnaithe agus a mboird bhainistíochta féin ag eagraíochtaí iltaobhacha, trína seachadatar ODA na hÉireann, a reáchtálann athbhreithnithe rialta ar gach gné dá n-oibríochtaí. Bíonn teacht ag Cúnamh Éireann ar thuarascálacha na measúnuithe uile a dhéantar agus tá cuid mhór acu ar fáil go poiblí.
- 19.71** Maidir le ODA a chuirtear ar fáil trí fhorais AE, foilsíonn Cúirt Eorpach na nIníochóirí a dtuarascálacha ar líne. Déantar tuarascálacha measúnaithe a tháirgeann an Ard-Stiúrtóireacht um Fhorbairt agus Comhar (EuropeAid) a bhreithniú ag na meithleacha oibre ábhartha de Chomhairle an AE agus foilsítear ar líne iad.
- 19.72** Bíonn a bhfeidhmeanna measúnaithe féin ag eagraíochtaí UN de ghnáth a thuairiscíonn chuig a mboird stiúrtóirí féin. Ina theannta, déanann grúpa measúnaithe de chuid an UN comhordú ar na feidhmeanna measúnaithe i ngach eagraíocht leis an gcóras measúnaithe ar fud córas an UN a neartú agus chun measúnuithe a dhéanamh i réimsí leasa choitinn. Oibríonn Grúpa Measúnaithe Forbartha OECD (Evalnet) go dlúth le grúpa measúnaithe na Náisiún Aontaithe le hathbhreithnithe piara a dhéanamh ar an bhfeidhm mheasúnaithe laistigh de roinnt cistí agus clár de chuid an UN.
- 19.73** Déanann an Grúpa Measúnaithe Neamhspleách measúnuithe ar mhaoiniú a chuirtear ar fáil don Bhanc Domhanda agus cuireann siad na tuarascálacha ar fáil freisin ar a láithreán gréasáin.
- 19.74** Tá Éire ina cathaoirleach faoi láthair ar an Lónra Measúnaithe Feidhmíochta d'Eagraíochtaí Iltaobhacha, ar ghrúpa 16 bronnóir é a bhfuil leas coitinn acu in éifeachtúlacht mhóreagraíochtaí cúnamh iltaobhacha a mheasúnú. Ar na measúnuithe a tugadh chun críche i rith 2011 áirítear Eagraíocht Bhia agus Talmhaíochta an UN, Ard-Choimisiún na Náisiún Aontaithe do Dhídeanaithe, Gníomhaireacht Oibríochtaí agus Fóirithinte na Náisiún Aontaithe agus Clár Comhshaoil na Náisiún Aontaithe. Ar na measúnuithe atá beartaithe do 2012 áirítear Clár Forbartha na Náisiún Aontaithe, Ciste Leanaí na Náisiún Aontaithe, an Comhaontas Domhanda um Vacsaíní agus um Imdhíonadh, Banc Forbartha na hAfraice agus an Banc Domhanda.

Gníomh Leantach ar Mheasúnuithe a Tugadh Chun Críche

- 19.75** Baineann an tAonad Iniúchta agus Measúnaithe úsáid as teimpléad le stádas iar-chomhlánaithe tuarascálacha measúnaithe (e.g. a cuireadh isteach le haghaidh athbhreithnithe inmheánaigh, a cuireadh faoi bhráid an Choiste Iniúchta) agus le stádas feidhmithe na moltaí aonair uile araon a rianú. Tionóltar cruinnithe leis an mbainistíocht sa réimse atá clúdaithe ag an athbhreithniú le forbairtí maidir leis na moltaí aontaithe a phlé.
- 19.76** Déanann Fíor 19.11 achoimre ar an riocht maidir le feidhmiú moltaí ag éirí as measúnuithe a tugadh chun críche i rith 2011.

Fíor 19.11 Stádas Moltaí ó Mheasúnuithe a Tugadh Chun Críche in 2011

Stádas^a	Measúnú ar Chéim II de MAPS	Measúnú ar chlár tíre na Saimbia	Measúnú ar chlár tíre Mhósaimbíc
Líon iomlán na moltaí sa tuarascáil	7	20	21
An líon ar ghlac an bhainistíocht leo	6 ^b	20	21
An líon a cuireadh i bhfeidhm	3	—	12
An líon atá ar siúl	3	20 ^c	9
An líon nár cuireadh tús leo	—	—	—

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

Nótaí: a An stádas léirithe amhail 1 Bealtaine 2012.

b Níor ghlac an bhainistíocht le moladh amháin. Is é dearcadh an Aonaid Iniúchta agus Measúnaithe, sa chás seo, go bhfuil seasamh na bainistíochta réasúnta.

c Baineann moltaí uile na tuarascála le dearadh na chéad pháipéar straitéise tíre eile. Toisc go bhfuil an páipéar straitéise tíre fós á fhorbairt tá gníomhartha beartaithe uile na bainistíochta fós ar siúl.

Conclúidí agus Moltaí

19.77 B'ionann caiteachais ODA iomlán na hÉireann in 2011 agus €657 milliún, a léiríonn laghdú 29% ar bhuaicfhigiúr €921 mhilliún a taifeadadh in 2008.

19.78 B'ionann ODA na hÉireann agus 0.52% de OTN in 2011, an treocht anuas ar siúl i gcónaí ar cuireadh tús léi in 2008 agus ag druidim ó sprioc 0.7% an UN do thíortha forbartha.

19.79 Seachadtar clár ODA na hÉireann trí raon cainéal, a léiríonn timpeallachtaí ar leith na dtíortha a dtugtar cúnamh dóibh agus nádúr éagsúil an chúnaimh a theastaíonn. Agus líon na n-eagraíochtaí comhpháirtíochta atá i gceist agus raon na gcainéal seachadta a úsáidtear do chlár ODA na hÉireann, tá feidhm iniúchta éifeachtach ríthábhachtach chun dearbhú a thabhairt go sroicheann maoiniú an ceannscríbe atá beartaithe dóibh agus go n-úsáidtear iad chun na críocha beartaithe.

Moladh 19.1: Ba chóir don Roinn clár lárnach tuarascálacha iniúchta a bhunú, thar chlár iomlán ODA, le tuairisc a thaifeadadh ar na tuarascálacha iniúchta a fhaightear agus chun obair leantach maidir leis na tuarascálacha iniúchta nach bhfaightear in am a éascú.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta: Aontaím. Coinnítear cláir de thuarascálacha a fhaightear ag leibhéal rannáin agus misin. Déanfar é seo a fhorbairt tuilleadh ina thaifead lárnach i 2013.

19.80 Tuairiscíonn an Roinn go bhfuil clúdach iniúchta ar ardleibhéal bainte amach maidir le cúnamh déthaobhach. Tá córais aici ag leibhéal tíre an chláir le tuairimí iniúcháir a rianú agus le cinntiú go nglactar gníomh ceartaitheach.

Moladh 19.2: Ba chóir don Roinn córas lárnach a bhunú le taifeadadh agus rianú a dhéanamh ar an gcéatadán caiteachais i ngach tír chomhpháirtithe a fhaigheann tuairimí coinníollacha/tuairimí iniúchta codarsnacha, ar na saincheisteanna a aithníodh agus ar an ngníomh ceartaitheach a rinneadh. Chuirfeadh sé seo dearbhú ar fáil maidir le cistí a cuireadh ar fáil cheana agus chuirfeadh sé le nósanna imeachta rialaithe do mhaoiniú amach anseo.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta: Aontaím. Tá an córas atá i bhfeidhm ag leibhéal tíre an chláir á fhorbairt tuilleadh de réir an mholta seo.

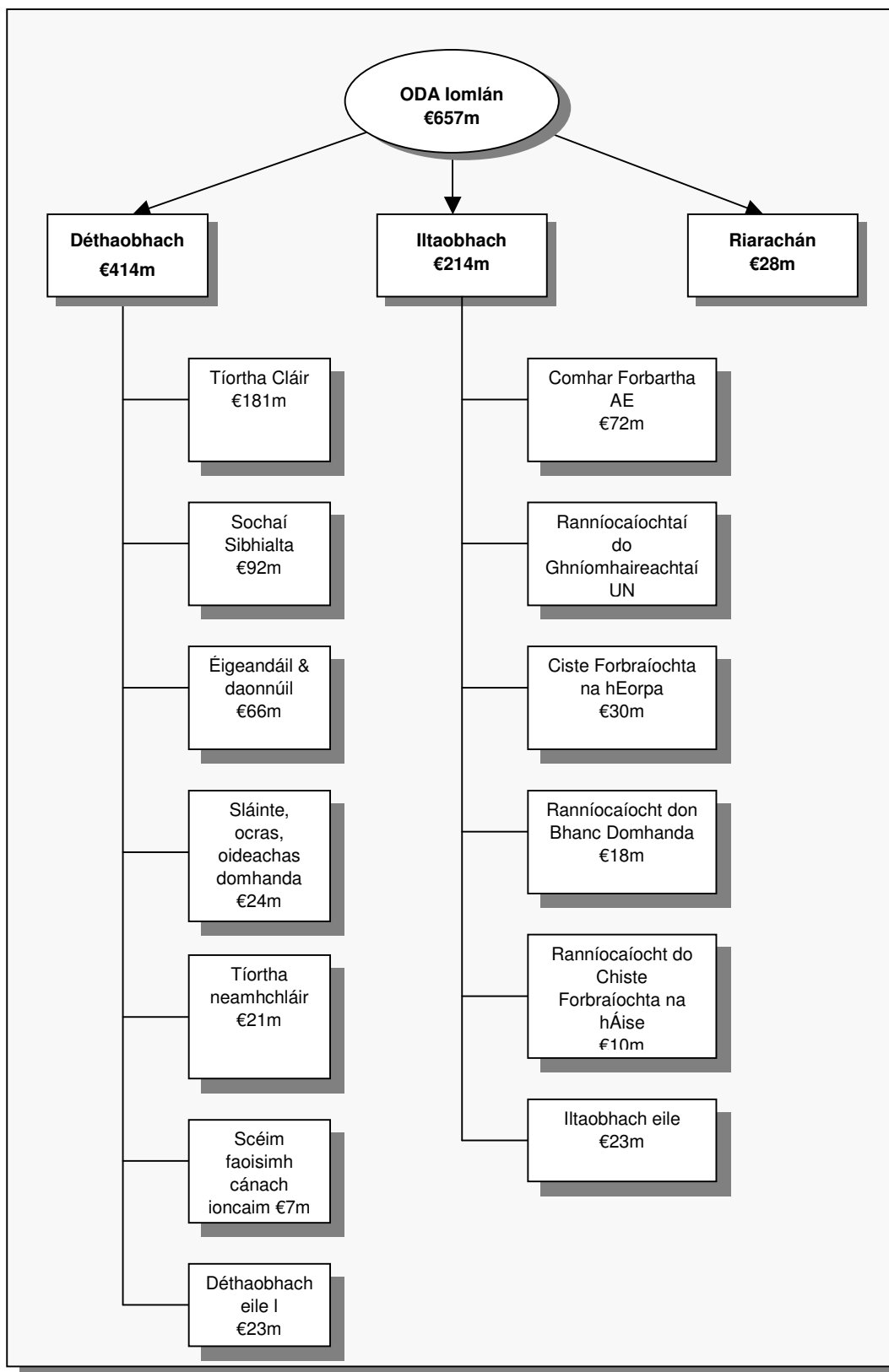
19.81 Tá iarrachtaí measúnaithe dírithe go príomha ar an maoiniú a sholáthraítear do thíortha an chláir.

19.82 Tá córas struchtúrtha ann chun moltaí measúnaithe a rianú agus a leanúint. Thug an Roinn le fios go raibh na moltaí uile ó mheasúnaithe a tugadh chun críche i 2011 curtha nó á gcur i bhfeidhm.

Moladh 19.3: Ba chóir don Roinn a chinntiú, do gach ceann dá cláir mhaoinithe ODA, go mbíonn maoiniú a chuirtear ar fáil d'eagraíochtaí comhpháirtíochta nasctha le spriocanna iomchuí agus intomhastha chun measúnú bríoch a éascú.

Freagra an Oifigigh Cuntasaíochta: Aontaím. Ceanglaítear ar chomhpháirtithe Chúnamh Éireann córais bhainistíochta feidhmíochta a bheith acu. Cuidíonn sé seo chun feidhmiú cúnaimh éifeachtach a chinntiú agus cumasaíonn measúnú inchreidte. Is réimse í an bhainistíocht feidhmíochta atá ag teacht chun cinn i gcónaí. Agus dea-chleachtas nua ag teacht chun cinn, leanfar de bheith ag cur feabhais ar chórais bhainistíochta feidhmíochta.

Iarscríbhinn A Léargas ar Chaiteachas ODA na hÉireann in 2011^a

Foinse: An Roinn Gnóthaí Eachtracha agus Trádála

Nóta: a De bharr slánaithe d'fhéadfadh nach mbainfeadh suim ghnéithe áirithe iomlán na catagóire a tuairiscíodh amach.